

לקו"ש חלק ט"ו פ' נח שיחה א

פיענוח מראי מקומות

פ' נח ו, יד: עשה לך תבת עצי־גפר קנים תעשה את־התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר. פרש"י ד"ה עשה לך תבת: הרבה רוח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה? כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו.

תשובה. כיון שלא עשו תשובה, אמר לו: עשה לך תבת עצי גפר. עמד נח ועשה תשובה ונטע ארזים. והיו אומרים לו, ארזים אלו למה? אמר להן, הקדוש ברוך הוא מבקש להביא מבול לעולם, ואמר לי לעשות תבה, כדי שאמלט בה אני וביתי. והיו משחקין ממנו ומלעיגין בדבריו. והיה משקה אותן ארזים והן גדליו. והיו אומרים לו: מה אתה עושה? ומשיב להן כענין הזה, והיו מלעיגין עליו. לסוף ימים קצצן והיה מנסרן, והיו אומרים לו: מה אתה עושה. ואומר להן כך, והיה מתרה בהן. כיון שלא עשו תשובה, מיד הביא עליהן מבול, שנאמר: וימח את כל היקום".

ומפשטות הלשון משמע, שהק"כ שנה הוא זמן וענין בפ"ע ואינו שייך לבנין התיבה והתראתו של נח (ולהעיר מסדה"ד אלף תכב).

אבל ראה עץ יוסף לתנחומא שם, שמפרש שהמשך "כיון שלא עשו תשובה א"ל עשה לך כו"ו" הוא פירוש למ"ש לפני" (ש"הי' מתרה הקב"ה כו"ו) וז"ל שם: "ר"ל שמפרש בזה מה שאמר שהיה הקב"ה מתרה בהם ק"כ שנה הא לא דיבר הקב"ה עמהם לכן אמר שכיון השחיתו דרכם ולא עשו תשובה א"ל הקב"ה לנח שיעשה את

1) לקח טוב פרשתנו בתחלתו (ד"ה תמים הי' כו') "שהיו דור המבול אומרים לו זקן מה התיבה הזאת שאתה עושה. כי מאה ועשרים שנה היה משתדל בה. שנאי והיה ימיו מאה ועשרים שנה (בראשית ו ג). אמר להם שעתיד הקב"ה להביא מבול לעולם. והיו אומרים לו מבול של מים יביא ולא היו משגיחים עליו וכו'. כאשר אמרו רבותינו בפרק חלק. לכך נאמר תמים". וראה הערה 3.

2) פרשתנו ו, יד "עשה לך תבת עצי־גפר קנים תעשה את־התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" ד"ה עשה לך תבת: הרבה רוח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה? כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו.

3) בתנחומא פרשתנו (ה בסופו) "א"ר הונא בשם רבי יוסי ק"כ שנה הי' מתרה הקב"ה בדור המבול שמא יעשו תשובה כיון שלא עשו תשובה א"ל עשה לך תיבת עצי גופר עמד נח ועשה תשובה ונטע ארזים כו' ואומר להן כך והי' מתרה בהן" וז"ל שם: "עשה לך תבת עצי גפר, אמר רב הונא בשם רבי יוסי, מאה ועשרים שנה היה מתרה הקדוש ברוך הוא בדור המבול, שמא יעשו

התיבה ובנין התיבה היה התראתם". **וראה לקמן הערה 9.**

4) סנהדרין קח, א "אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה בדורותיו] א"ר יוחנן בדורותיו ולא בדורות אחרים וריש לקיש אמר בדורותיו כ"ש בדורות אחרים".

תנחומא פרשתנו ה "בדרתיו, ולא בדורות אחרים. רבי יהודה ורבי נחמיה. חד אמר, תמים היה בדור המבול ובדור הפלגה, שאלו היה בדורו של אברהם אבינו, לא מצא ידיו ורגליו. משל לחבית של אפרסמון שהיתה מנחת במקום המטנף. במקומה, ריחה נודף. שלא במקומה אין ריחה נודף. וחד אמר, תמים היה בדרתיו, כל שכן בדורות אחרים. משל לצלוחית של פליטון שהיתה מנחת במקום הטנפת ריחה נודף, כל שכן אם היתה מנחת במקום הבשם".

הובא בפרש"י ר"פ "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו אתהאלקים התהלך נח" ד"ה בדרותיו: יש מרבותינו דורשים אותו לשבח, כל שכן אלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר; ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום (סנה' ק"ח).

5) שם ו, כב "ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלקים כן עשה".

6) בראשית ו, ג "ויאמר ה' לאיידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה".

7) ת"א "ואמר יי לא יתקים דרא בישא הדין קדמי לעלם בדיל דאנון בשרא ועובדיהון בישיא ארכא יהיבת להון מאה ועשרין שנין אם יתובון"

ות"י "ואמר יי במימריה לא יתדנון כל דריא בשיא דעתידין למיקם בסדר דיניא דדרא דמבולא למובדא ולמשתיצי מגו עלמא הלא יהבית רוח קדשי בהום מן בגלל די יעבדון עובדין טבין והא אבאישו עובדיהון הא יהבית להון ארכא מאה

ועשרין שנין מן בגלל דיעבדון תתובא ולא עבדו"

ופרש"י שם ד"ה והיו ימיו וגו': עד ק"ך שנה אאריך להם אפי, ואם לא ישובו אביא עליהם מבול. ואם תאמר משנולד יפת עד המבול אינו אלא מאה שנה, אין מקדם ומאחר בתורה (פסחים ו') – כבר היתה הגזרה גזורה עשרים שנה קדם שהוליד נח תולדות, וכן מצינו בסדר עולם. יש מדרשי אגדה רבים בלא ידון, אבל זה הוא צחצוח פשוטו.

8) וראה פרש"י פרשתנו ז, יב "ויהי הגשם עלהארץ ארבעים יום וארבעים לילה" ד"ה ויהי הגשם על הארץ: ולהלן הוא אומר ויהי המבול? אלא כשהורידן הורידן ברחמים, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה; כשלא חזרו היו למבול.

9) להעיר שבתנחומא שם, מדובר רק על (אריכות) הזמן שהי' עוסק בנטיעות הארזים וגדילתו וקציצתו*.

ובפדר"א פכ"ג: רבי תנחומא אומר חמשים ושתים שנה עשה נח בתיבה (וראה רד"ל שם). וראה סדר הדורות אלף תרנו.

(* וראה אגדת בראשית שבהערה הבאה.

10) בארוכה יותר - אגדת בראשית פ"א, ב "ד"א וירא ה' כי רבה רעת האדם. זש"ה אנשי רע לא יבינו משפט (משלי כח ה), אנשי רע אלו אנשי דור המבול שהיו חוטאין ולא היו מסתכלין שפורענות באה עליהם. ומבקשי ה' יבינו כל (שם שם), זה נח ובניו, ששמעו שהקב"ה מביא מבול לעולם ונתיראו, ולמה אמר הקדוש ברוך הוא לנח שיעשה תיבה, כדי שיראו אותו ויעשו תשובה, וכי לא היה יכול הקדוש ברוך הוא להציל את נח באמונתו ובדברו, או להעלותו לשמים שאמר לו עשה לך תיבת עצי גופר (בראשית ו יד), אלא כך אמר הקדוש ברוך הוא מתוך שהוא עושה תיבה וכורת ארזים, מתכנשין אצלו ואומרים לו מה אתה עושה, והוא אומר להם הקדוש ברוך הוא אמר לי עשה לך תיבת וגו', שאני מביא מבול לעולם

מפני שמכעיסין אותי, והם שומעין ועושין תשובה, שנאמר אנשי רע לא יבינו משפט".

תנחומא (באבער) בראשית לו "די"א וירא ה' זש"ה אנשי רע לא יבינו משפט (משלי כח ה), אילו דור המבול, שהיו חוטאין ולא היו מסתכלין שהפורענות באה עליהן, ומבקשי ה' יבינו כל (שם), זה נח ובניו, ששמעו מהקב"ה שהוא מביא מבול ונתייראו מהקב"ה, בא וראה למה אמר הקב"ה לנח שיעשה תיבה, כדי שיראו אותו שהוא עוסק בה ויעשו תשובה, ואלמלי כך לא היה הקב"ה יכול להציל את נח בשמים או בדברים, אחרי שאמר לו עשה לך תבת עצי גופר (בראשית ו יד). צהר תעשה לתבה (שם שם טז), ולמה כך, אמר הקב"ה מתך כך שאני אומר לו עשה תבה והוא עוסק בה, והם מתכנסים אצלו ואומרים לו נח מה אתה עושה, והוא אומר להם תבה, שאמר לי הקב"ה שהוא מביא מבול לעולם שהן מכעיסין אותו, ומתוך כך עושין תשובה, כך הקב"ה מחשב, אבל הן לא היו משגיחין עליו, הוי אומר אנשי רע לא יבינו משפט".
וראה פדר"א ומדרש לקח טוב שם.

(11) כן משמע קצת בסנהדרין (שם [קח, ב]) שאיתא שם "תיבה זו למה" וז"ל שם: "דרש רבא מאי דכתיב לפיד בוז לעשתות שאנן נכון למועדי רגל מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח אותם ואמר להם דברים שהם קשים כלפידים והיו (בוזים) [מבזין] אותו אמרו לו זקן תיבה זו למה אמר להם הקב"ה מביא עליכם את המבול אמרו מבול של מה אם מבול של אש יש לנו דבר אחר ועליתה שמה ואם של מים הוא מביא אם מן הארץ הוא מביא יש לנו עששיות של ברזל שאנו מחפין בהם את הארץ ואם מן השמים הוא מביא יש לנו דבר ועקב שמו ואמרי לה עקש שמו". ולא כבאגדת בראשית ותנחומא שם "מה אתה עושה".

(12) וכן משמע במדרש לקח טוב שם "כי מאה ועשרים שנה הי' משתדל בה".

(13) ובפרט שכאן אין לפרש: אתה משתמש בה ולא אחר (ראה רש"י בהעלותך י, ב "עשה לך שתי חצוצרת כסף מקשה תעשה

אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את- המחנות" ד"ה עשה לך: אתה עשה ומשתמש בהם ולא אחר) - אבל ראה לקמן בפנים ס"ה.

(14) משא"כ במעשה המשכן - שלא נאמר "לך" וקדמה להציוי "וכן תעשו" (תרומה כה, ט "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כלכליו וכן תעשו") ולאח"ז מפורש: כל חכם לב גוי ועשו את כל אשר צויתך (תשא לא, ו "ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן-אחיסמך למטהדן ובלב כל-חכם לב נתתי חכמה ועשו את כל-אשר צויתך"). וראה לקו"ש חי"א ע' 164 ואילך .

(15) צפע"נ עה"ת עה"פ "עשה לך: וזה הוה מצוה שהיא עשה, ועיין רש"י סוכה דף נ"ב, ע"ב דגם שם עזרו במלאכת תבה, ואם זה גדר שליחות גבי ב"נ, וזה נ"מ אם עשה רק בפועל לא גרם, עמ"ש שבת דף ק"י, ע"ב גבי סירוס, ודף ק"כ, ע"ב גבי מחיקה, ודף קל"ג, ע"ש גבי נגע צרעת, ועיין בירושלמי פ"א דמגילה גבי קטורת, ואכמ"ל. ועיין בירוש' ר"ה ספ"ג גבי דזה פירש, ועיין ע"ז דף מ"ד, דכ"מ לך ר"ל רק משלך, ועיין בהך דיומא דף ג', ע"ב. ונ"מ דבאמת דור המבול מלבד דהוה מרביעים גם הוה מרכיבים מין בשאינו מינו. ועיין בירושלמי כלאים אם... [ועיין בהך דסנהדרין דף צ"ו] דסנחרב עשה דף של תיבת נח ע"ז ע"ש, ונ"מ דאין אדם אוסר כו' ואכמ"ל". וש"נ.

(16) עיי"ש בצפע"נ שמספקא לי' בנדו"ד (ע"פ פרש"י סוכה נב, ב). ובצפע"נ לסנה' שם (הובא בצפע"נ עה"ת שם) מכריע שבנדו"ד אינו כן, וראה לקמן סעיף ד, ו.

(17) משא"כ בלשון האברבנאל אינו מוכרח שס"ל שנח בעצמו הי' מוכרח לבנות הכל בעצמו, אלא בעיקר שלא יצוה לעשותה לאחרים והוא בעצמו לא יעשה כלום וז"ל שם: "והנה צוה אותו בבנין תיבה לא ספינה ולא אניה לפי שלא היתה כדמות ספינה עם תורן ונס ושוטין אבל כדמות תיבה ולא היתה מרובעת אבל היתה כדמות משולש וראשו חד כדי שלא תתהפך מהמים ולא

מהרוח ולפי שיש לכל דבר ד' סבות פועלת וחמרית וצוריית ותכליתית ביאר לו ארבעתם בענין התיבה. ולענין הפועל אמר עשה לך כלומי שנח בעצמו יעשה התיבה ולא יצוה לעשות לאחריו עיי"ש בארוכה.

18) להעיר מלקו"ש חי"א ע' 183 בנוגע לבנין המשכן. ולהעיר מצפע"נ לסנהדרין שם "והארכתי בזה גבי מקדש כו" וז"ל שם: "ע"י ב"ב דף צ"ח כבנין ההיכל ע"ש בפהמ"ש בזה, וכאן הוה הבנין [מצוה] ומ"מ סייעו שם, כמ"ש רש"י סוכה דף נ"ב ע"ב גבי ד' חרשים, ואף דליכא שליח בב"נ, צ"ל דהמצוה הוה המציאות לא הבנין. והארכתי בזה גבי מקדש ע"י ב"נ בשכר דלשיטת הרמב"ם מותר, וע"י ביומא דף ל"ה ופסקי תוס' במדות לא כתבו כן. ועו"י במנחות דף מ"ב ע"ש בזה ציצית, וגיטין דף מ"ה ואכמ"ל. וע"י בירושלמי ר"ה ספ"ג בזה",

ובמהד"ת (ג, ב. הובא בצפע"נ עה"ת כאן) מחלק ביו משכן ומקדש דבמשכן דוקא המצוה הוא העשי', הבנין כו' וז"ל שם: "וזה תליא גבי ביהמ"ק אם המצוה היא הבנין או שיהי ע"י בדברי רבינו בהל' בית הבחירה דכתב שם דהמצוה היא לעשות בית הבחירה ולא נקט לבנות כמו בסנהדרין וע"י בהל' מלכים דנקט לשון לבנות וזה ר"ל בהך דיבמות ד"ו דהוי הכשר מצוה ר"ל דלא המצוה היא הבנין רק שיהי ולכך קי"ל מעילי י"ד דבונה בחול ואח"כ מקדישים וזה נ"מ בין משכן למקדש דבמשכן הוי המצוה הבנין ולכך דחי החנוך שלו שבת ע"י מו"ק ד"ט וע"י בדברי רבינו בפ"ב בהל' מעשי הקרבנות, אבל הבנין של מקדש הוא רק כדי שיהי עיי"ש בארוכה. ואכ"מ.

19) ולהעיר מהסברת גדרי השליחות אם הוה כעושה בעצמו ממש - ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרס"ג וז"ל שם סכ"ה: "מי שקדם להתפלל ערבית של שבת קודם שהתפללו הקהל אף על פי שכבר חל עליו קבלת שבת יכול לומר אפילו לישראל חבירו שלא קבל עדיין השבת שיעשה לו מלאכה ומותר לו ליהנות מהמלאכה בשבת דכיון (ח) שלחבירו מותר הוא אין באמירתו אליו איסור כלל"

קו"א ח "אבל צ"ע, דהא אבל אסור לומר לחבירו לעשות לו מלאכה אע"פ שלחבירו מותר, ואין לומר דשאני הכא דחבירו ג"כ בר שביתה ואעפ"כ אינו שובת, דהא בתחומין לית לן הכי (ועוד קשה הלא כל נכרי אינו מצווה כלל על השבת ואפילו הכי אסור לומר לו. ואין לומר דשאני הכא דאף לישראל אחר מותר וכמ"ש מהרי"ו, דמכל מקום טעם זה שכתבו התוס' ורשב"א כיון שלחבירו מותר הוא אין באמירתו כלום מופרך הוא).

ועוד קשה דהיכי שרינן ליה למימר לחבירו הא קי"ל שלוחו של אדם כמותו וידו כידו והרי זה כעושה בעצמו. בפרט לפי מ"ש תלמידי רבינו יונה בפ"ד דהמקבל תוספת שבת מיתסר מדאורייתא ע"ש, א"כ מה מועיל צד היתר לאיסורא דאורייתא, דהא מילתא דמיא ממש לאומר לאשה אקפי לי קטן שחייב מלקות כדאיתא בבבא מציעא דף י' ע"ב, ע"ש ברא"ש, אף שהיא אינה מוזהרת כלל מן התורה בבל תקיף, והיא מותרת לגמרי לעשות זה מדאורייתא משום לאו דבל תקיפו, ואפילו הכי סופג הוא ארבעים משום לאו זה משום שעשתה בשליחותו ונעשה כעושה בעצמו, והכא נמי לא שנא. ואף אם תימצי לומר דהכא ליכא אסורא לדידיה אלא מדרבנן, מכל מקום גם השליחות לחבירו ליתסר מדרבנן כיון דהוה ליה כעושה בעצמו ממש. ואף לפי דעת הב"י ומג"א שיש כאן צד היתר, מכל מקום כיון שלעשות בעצמו אסור גם השליחות הוה כעושה בעצמו.

ולא דמי לשמירת פירות, דהתם אין חבירו עושה שום מלאכה כלל שהולך בתוך תחומו, ואף שהולך ע"י אמירתו של זה הרי זה כאלו זה הוליד אותו שם (כמ"ש התוס' ורא"ש פ"ז דבבא מציעא) או נשאו אותו שם בתוך תחומו של חבירו, שלא היה עושה איסור בהולכה זו או במשא זו אלא משום עצמו שלו אסור להלך שם, אבל עכשיו שהוא עצמו אינו מהלך שם רק שחבירו מהלך שם ע"י אמירתו לא נעשה שום מלאכה בשליחותו, אף אם נכנה התחום בשם מלאכה. אבל כאן מה שחבירו מבעיר בשליחותו הרי זה כאילו אוחו ידו של

(ישעיהו ס"ה) ראוי לענש לעתיד, וכן לפני מתן תורה.

24) כי מכיון שהציווי על בנין התיבה הוא [לא בשביל ההצלה - שהרי "הרבה ריוח והצלה לפניו" - אלא] חובת גברא (על נח) לעוררם לתשובה, הרי מובן, שכ"ז שצ"ל הפעולה לעוררם כו' צ"ל פעולתו של נח בבנין התיבה; משא"כ ההתעוררות כו' ע"י תיבה בנוי' (כנ"ל ס"ב) - הרי (נוסף לזה שי"ל שאינו דומה להתמי' שמתעוררת ע"י אריכות פעולת הבנין, הנה) אין בזה פעולה התמידית של נח הגורמת להתעוררות כו'.

25) ראה רד"ק עה"פ "עשה לך, לרצנד, שתנצל בה ממי המבול ושאר החיים עמד".

26) ראה פרש"י בהעלותך שם [לעיל הערה 13] ד"ה עשה לך: משלך.

סוכה ט, סע"א "שאני התם, דאמר קרא גדילים תעשה לך, לך לשם חובד, הכא נמי חג הסוכות תעשה לך, לך לשם חובד".

כז, ב "תניא רבי אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו, דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים, משלכם, כך אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו, דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, משלך". ובכ"מ.

27) להעיר ממשכיל לדוד לפרש"י עה"פ "עשה לך הרבה ריוח וכו' פי דק"ל שנר' שזה מקרא מסורס דבתחלה הול"ל מה יהיה פורענותם דהיינו ואני הנני מביא וכו' ואחר כך היה נמשך יפה לומר לו עשה לך כלוי' לכן מפני מי המבול עשה לך תיבה שתנצל מן המבול אלא מוכח דה"פ עשה לך תיבת וכולי כדי שע"י עשייתה אולי ישוּבו וינחם ה' מן הרעה ואם לאו אזי ואני הנני מביא את המבול וכו' והק' הר"ב נח"י דאדרב' בנין התיבה תגרום שלא ישוּבו שישבו לו אילו היה אמת הרבה ריוח והצלה לפניו בלא תיבה אלא ודאי שאתה בודה מלבד ע"ש ונר' שלזה הו"ל להשיבם

חבירו ומבעיר בה שנעשית כידו אריכתא, כמו שנעשית יד האשה המקפת (ועוד קשה קצת לשון התוס' ורשב"א אין באמירתו כלום, הוה ליה למימר אין באמירתו איסור כלל ומאי כלום). וצריך לומר דודאי איסור שליחות אין כאן כלל" עיי"ש בארוכה.

לקח טוב (להר"י ענגל) בתחילתו "נסתפקתי הא דקיי"ל שלוחו של אדם כמותו מהו הכוונה בזה אם הכוונה שגופו של שליח נחשב כגוף המשלח, או השליח לאדם אחר נחשב רק שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו עכ"פ מתייחסת למשלח ונחשב שהמשלח עשה המעשה ההוא, או דלמא גם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח ונחשב שהשליח עשה המעשה לא המשלח רק שהתורה גזרה שאף שאדם אחר עשה המעשה לא הוא עכ"ז כיון ששלחו לכך מועלת המעשה של האחר עברו כאלו עשאה הוא ודו"ק" [אינו נעתק כאן כולו מפני האריכות. עיי"ש]. ובכ"מ. וראה בהנסמן במפענצ"פ פי"ב סי"א יב. ואכ"מ.

20) כ"ה בצפע"נ לסנהדרין שם. ועה"ת כאן "אם זה גדר שליחות גבי ב"נ". אבל ראה לקמן סעיף ז' ובהערה 38, 39.

21) אף שגם התיבה עצמה י"ל שמעוררת תמי' ובמילא מעורר אותם לתשובה (כדלעיל סעיף ב') - ראה לקמן הערה 24.

22) אגדת בראשית שם. וראה תנחומא באבער שם.

23) להעיר מפרש"י בראשית ה, לב "ויהי נח בן-חמש מאות שנה ויולד נח את-שם את-חם ואת-יפת" ד"ה בן חמש מאות שנה: אמר רבי יודן מה טעם כל הדורות הולידו לק' שנה וזה לחמש מאות? אמר הקב"ה אם רשעים הם יאבדו במים ורע לצדיק זה, ואם צדיקים הם אטריח עליו לעשות תבות הרבה, כבש את מעינו ולא הוליד עד חמש מאות שנה, כדי שלא יהא יפת הגדול שבבניו ראוי לענשין לפני המבול (בראשית רבה), דכתיב כי הנער בן מאה שנה ימות

צדק שבא לקראת אברהם וברכו וחיזקו וקראו חרש על שם בנין התיבה שבנה עם אביו", הובא בצפע"נ עה"ת ולסנהדרין שם.

(33) צפע"נ לסנהדרין שם.

(34) אגדת בראשית ותנחומא הנ"ל.

(35) לכאורה י"ל עוד, שהציווי "עשה לך תיבת גו" הוא רק על עצם בנין התיבה, משא"כ ההכנות להבני' - נטיעת ארזים השקתן קציצתן ועשיית הקרשים כו' - הי' אפשר שיעשה גם ע"י אחר (שם)* [אלא שבנוגע לנטיעת הארזים כו' אא"פ לומר לכאורה שהי' ע"י שם שהי' גם יפת בנו הגדול לא הי' בן מאה לפני המבול (פרש"י בראשית ה, לב)] - אבל אינו מתיישב בל' רש"י סוכה שם: "וקראו חרש ע"ש בנין התיבה שבנה עם אביו".

(* עפ"ז אולי יש ליישב (ראה רד"ל שם) מה שאיתא בפדר"א שם בשם ר' תנחומא חמשים ושתיים שנה עשה נח בתיבה (ועד"ז בסדר הדורות שם) - כי הפעולות לפני"ז כריתת ארזים כו' עשה ביחד עם בנו שם.

(36) סנהדרין קח, סע"א ואילך "דרש ר' יוסי דמן קסרי מאי דכתיב (איוב כד, יח) קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כזיקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר (איוב כד, יח) תקולל חלקתם בארץ, לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכס אי"כ לא נפנה דרך כרמים, דרש רבא מאי דכתיב (איוב יב, ה) לפיד בוז לעשתות שאגן נכון למועדי רגל מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח אותם ואמר להם דברים שהם קשים כלפידים והיו (בוזים) [מבזין] אותו אמרו לו זקן תיבה זו למה אמר להם הקב"ה מביא עליכם את המבול אמרו מבול של מה אם

תשובה נצחת עם האמת בעצמו דמש"ה צוהו הקב"ה לעשות התיבה אעפ"י שלא היתה צריכה לו כדי שיראו ויפחדו וישבו ואה"נ שעדיין היה מקום למתעקשים להשיב סוף סוף מה עליו לעשות עוד ועכ"פ יותר היה מקום להפחידם במעשה התיבה עם הדיבור והתוכחה טפי מהתוכחה לבדה דודאי היו אומרים שהוא בודה מלבן אותן הדברים".

(28) ו, יג "ויאמר אלקים לנח קץ כלבשר בא לפני כימלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם אתהארץ: עשה לך תבת עציגפר קנים תעשה אתהתבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר".

(29) שם, יז "ואני הנני מביא אתהמבול מים עלהארץ לשחת כלבשר אשרבו רוח חיים מתחת השמים כל אשרבארץ יגוע".

(30) ורק רש"י מפרשו לפני"ז (בראשית ו, ז "ויאמר ה' אמחה אתהאדם אשרבראתי מעל פני האדמה מאדם עדבהמה עדדרמש ועדעוף השמים כי נחמתי כי עשיתם" ד"ה ויאמר ה' אמחה את האדם: הוא עפר ואביא עליו מים ואמחה אותו, לכך נאמר לשון מחול).

(31) ראה יד מלאכי כללי רש"י וכו' בתחלתו "רש"י בפירושו רגיל לפרש יותר קרוב לפשוטו אף על גב דלית הלכתא הכי כי כן דרך השי"ס ג"כ לאתויי הדרשה יותר פשוטה אף ע"ג דאתאמרה לפום סברא דאמורא דלא קי"ל כוותיה, באר שבע דף ב' ד' וע"ש עדים נאמנים" עיי"ש, וש"נ.

(32) נב, ב וז"ל שם: "ויראני ה' ארבעה חרשים, מאן נינהו ארבעה חרשים, אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, משיח בן דוד, ומשיח בן יוסף, ואליהו, וכהן צדק. מתיב רב ששת אי הכי, היינו דכתיב ויאמר אלי אלה הקרנות אשר זרו את יהודה, הני לשובה אתו"

ד"ה וכהן צדק" הוא שם בן נח ונקרא חרש ויחזק חרש את צורף (ישעיהו מ"א: וי-ז') ובבראשית רבה (פי' מ"ג) מפרש ליה במלכי

מבול של אש יש לנו דבר אחר ועליתה שמה ואם של מים הוא מביא אם מן הארץ הוא מביא יש לנו עששיות של ברזל שאנו מחפין בהם את הארץ ואם מן השמים הוא מביא יש לנו דבר ועקב שמו ואמרי לה עקש שמו".

37) ויתירה מזו: מהמשך הגמרא שם (בעמוד ב') "שהי' נח הצדיק מוכיח אותם כו' והיו מבזין אותו אמרו לו" - משמע, שתוכחה שלו היתה ענין בפ"ע ולפני שהיו אומרים לו "תיבה זו למה".

הנכרי כלום והיין שרף עדיין ברשות ישראל ונמצא שהוא חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח דבמה נגמר המקח אם במשיכה שמשך הנכרי השליח היין שרף לביתו כאשר צוהו הלוקח באנו למחלוקת רש"י ור"ת דלר"ת משיכה קונה בנכרי ולרש"י משיכה לאו כלום הוא בנכרי ואינה קונה רק בכסף ודעת רש"י היא עיקר כי כן מסקנת טור ח"מ בסי' קצ"ד ואף על גב דנתן הנכרי השליח שני אדומים על המקח ונמצא שקנה הנכרי גם בכסף אפשר דהאי כסף לא כלום הוא לקנין.

חדא דמאחר שלא נתן הנכרי לישראל אלא מקצת הדמים לא קנה הנכרי היין שרף אלא כנגד המעות כדאמרינן פרק האומנין. והטור ח"מ הביא דין זה בסי' ק"ץ. ועוד דאפילו כנגד הדמים לא קנה הנכרי בנדון זה מאחר דהאי כסף לאו של לוקח הוא שהשליח נתן מכיסו. ויכול להיות שהלוקח לא ניחא ליה שיתן שום כסף ולא נעשה שליח על הכסף רק אמשיכה. הלכך אין כאן כסף כלל ואפי' כנגד המעות לא קני הנכרי. וכ"ש אם נאמר ששליח זה שינה בשליחותו בנתינתו ב' אדומים לישראל על דעת משלחו שאז בטל כל שליחתו ואפי' משיכה לאו כלום היא אפילו לדעת ר"ת שכן כתב מהרי"ק ז"ל בשורש ו' דכל היכא שהשליח משנה מדעת המשלח בטל השליחות מכל וכל אפילו לענין ממון. מכל זה מוכח שהנכרי לא קנה כלום ועדיין היין שרף ברשות ישראל הוא ונעשה חמץ שעבר עליו הפסח ואסור בהנאה הוא" עיי"ש בארוכה.

ש"ך חו"מ סרמ"ג סק"ה "נעשה שליח לעכו"ם כו' אבל עכו"ם לעכו"ם נעשה וני"מ לענין מכירו' חמץ כ"כ בתשו' משאת בנימין בפשיטות".

ארעא דרבנן אות א' ס"ה "וגוי בגוי, ראיתי להרב בעל משאת בנימין בתשובת סימן (צ"ו) [צ"ז] כתב, דאע"ג דאין שליחות לגוי, הני מילי גוי לישראל או איפכא, אבל גוי לגוי עושה שליח. וכן נראה דעת הרב בעל חות יאיר סוף סימן מ"ט וסימן קפ"ה. אבל מדברי הרב בעל תרומת הדשן ז"ל [חלק א'] בסימן רצ"ט, שנשאל על גוי הלוקח

38) שו"ת משאת בנימין סצ"ז "ומטיבותיה דמר אמינא דהאי עובדא שקנה נכרי יין שרף קודם הפסח מישראל ואמר לשלוחו נכרי חבירו שימשוך היין שרף לביתו של השליח קודם הפסח וכן עשה הנכרי השליח גם נתן השליח לישראל מכיסו שני אדומים על המקח ע"כ דבריך: הנה לא ידעתי למאי ניחוש ליה אי משום דהאי נכרי הלוקח עצמו לא לקח היין שרף רק נכרי אחר שלוחו של לוקח לקח היין שרף לביתו קודם הפסח ואפשר דנסתפק לך משום דקיימא לן אין שליחות לנכרי.

אי משום זה לאו מילתא היא דהא מוכח בפרק האיש מקדש ובפרק איזהו נשך דדוקא אינהו לדידן ואנן לדידהו הוא דלא מצי משום /משוה/ שליח הטעם דמה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית וכדאמרינן התם משמע דנכרי שפיר מצי משוה שליח נכרי חבירו דהא תרווייהו לאו בני ברית הן והוי שלוחכם דומיא דאתם ואפי' נכרי לישראל אמר רב אשי התם דמצי לשוי שליח אלא דמסיק התם דהא דרב אשי בדותא היא מטעם דמה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית וכשם דבעינן שלוחכם דומיא דאתם ה"נ בעינן אתם דומיא דשלוחכם מש"כ נכרי לנכרי דדומין זה לזה דתרווייהו לאו בני ברית נינהו ולפיכך מצי שפיר נכרי לעשות שליח נכרי חבירו. גם אין לחוש משום שהנכרי הלוקח לא נתן שום פרוטה על המקח לא לישראל המוכר ולא לנכרי השליח רק הנכרי השליח שנתן לישראל מכיסו ב' אדומים על המקח ולקח היין שרף אל תוך ביתו וא"כ עדיין לא קנה

תרנגולים זכרים כדי לסרסן אי שרי לישראל למכור לו בסתם, אף על פי שיודע שאינו קונה אותם אלא לסרסם. וכתב שם, דהוי לפני דלפני, דהגוי הלוקח מישראל לא קעביד איהו מידי אף על פי שמוסרו לשלוחו לסרס אין שליח לדבר עבירה, אפשר גם כן לגבי גוי בגוי, ונוכל לומר דכל שכן הוא דהא קי"ל בעלמא אין שליחות לגוי, ע"כ.

הנה שדעת התרומת הדשן ז"ל דגוי בגוי נמי אין שליחות, הפך תשובת הרב בעל משאת בנימין ז"לכא, ובינותי בספרים וראיתי להרב בעל מגן אברהם ז"ל בהלכות פסח סימן תמ"ח סק"ד, תמה על המשאת בנימין, דבירושלמי ריש פרק ו' דדמאי [הלכה א', כה ע"א] איתא בהדיא דאין גוי עושה שליח לגוי חברו. וכן הרב בעל משנה למלך בפרק ב' דהלכות שלוחין [הלכה א'] הקשה עליו מדברי הירושלמי פרק קמא דתרומות [הלכה א', ג ע"א] ודחה דברי המשאת בנימין ע"שכב. ואפשר להליץ קצת בעד המשאת בנימין, דאע"פ דמהירושלמי נראה דס"ל הכי, מ"מ יש לדקדק מתלמודא דידן דגוי בגוי יש שליחות, מההיא דפרק זה בורר [סנהדרין כט ע"א] דאמרין מנין שאין טוענין למסית, מנחש הקדמוני, דאמר רב שמלאי וכו' מאי הוי ליה למימר, דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. ואם גוי בגוי אין שליחות כלל, תיפוק ליה דאין שליחות לגוי, ומדנקיט תלמודא טעמא דאין שליח לדבר עבירה, ש"מ דהכי ס"ל לש"ס דילן דגוי בגוי לכולי עלמא יש שליחות.

ובבראשית רבה פרשה ל"ד [סימן י"ד] אמרו התם מיד איש אחיו, זה השוכר את אחרים להרוג את חברו, ואמרין תו התם אמר רב חנניא כולהם כהלכות בני נח בעד אחד בדיין אחד ע"י שליח, שנאמר [בראשית ט, ו] שופך דם האדם באדם ע"י אדם אחר דמו ישפך. וכתב הרב היפה [תואר ב"ר שם] ז"ל, ע"י שליח שהרג את חברו ע"י אחר, דבדיני ישראל המשלח פטור, דאין שליח לדבר עבירה, אבל בבני נח הורגין אותו. נראה בהדיא דגוי בגוי יש שליחות, ומדברי מהרימ"ט חושן משפט סימן ק', יש לדקדק דהכי ס"ל נמי, דבעא

למפשט דמקרי פרצות גדר אפילו על המחשבה, מההיא דאמרין והלא הם פרצו הגדר תחלה, שנאמר [במדבר כה, ה] וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור, דקרי ליה פרצות גדר המחשבה ששכר את בלעם, אף על גב דלא עביד מעשה ולא אהנו מעשיו, ועוד אפילו אהנו מעשיו שהיה בלעם מקלל איהו לא עביד כלום ואין שליח לדבר עבירה, אלו דבריו ז"ל, וקשה דתיפוק ליה דמכל שכן שאין שליחות לגוי, אלא על כרחך הכי ס"ל דכל שהוא גוי בגוי יש שליחות לגוי"ע עיי"ש בארוכה.

וראה מחנ"א הל' שלוחין סי"ד דאף שבירושלמי דמאי ותרומות משמע דאין עכו"ם יכול להיות שליח לחבירו וכו'

(כמו שהקשה המג"א (או"ח סתמ"ח סק"ד "והמ"ב סי' נ"ט כ' דצריך להקנות לו בכסף ובמשיכי או בהקנאת מקום כמ"ש בי"ד סי' ש"ך אבל בדיעבד קנה בכסף לחוד משום דרוב הפוסקים ס"ל כר"ש וכ"מ בח"מ סי' קצ"ד ועוד כיון שהחמץ אינו ברשותו אלא שהתורה אוקמה ברשותו בגילוי דעת' סגי כמ"ש בב"י סי' תל"ה עכ"ל ומשמע שם דאפי' לא מסר לו המפתח שרי בדיעבד ובסי' צ"ז כ' דאם הקנה לו במשיכה לחוד בלא כסף קני ואם העכו"ם שלח שלוחו ומשך קני ג"כ אף על גב דאין שליחות לעכו"ם הי"מ עכו"ם לישראל או איפכא אבל עכו"ם לעכו"ם עושה שליח וצ"ע דבירושלמי רפ"ו דדמאי איתא דאין עכו"ם עושה שליח לעכו"ם חבירו ע"ש וכ"מ פשטא דתלמודי רפ"ב דקדושין לכן אין להקל בזה, וכל דבר שנהגו הסוחרים לקנו' בו כגון רושם או מפתח או שנתן כפו לחברו או פשוט קונה ג"כ כאן וכ"ש הקנין שבין עכו"ם לישראל דבדיניה' פשוט הוא שכיון שלקח הסחורה לבית גם נתן מקצת דמים שהמקח קיים (מ"ב סי' הנ"ל): מ"ש המשאת בנימין דאזלי בתר דיניהם וכו', ק"ק דאמרי' בבכורות רפ"ד עכו"ם שנתן מעות לישראל דדיניהן קנה כו' מאי דדיניהן דדיניהן שפסקה להן תורה משמע דדיני עכו"ם לא מהני וכ"מ בע"א דף ע"א בתוס' וכ"מ בי"ד סי' ש"כ דאזלי בתר דין תורה ולא בתר דיניהם אין ראייה ממ"ש סי'

תמ"א לענין אסמכתא דהתם שאני כיון דבדיניהם לא הוי אסמכתא גמר ומקני אבל הקנין בעי דין תורה" עיי"ש בארוכה)

ומל"מ (רפ"ב מהל' שלוחין) "אין העכו"ם נעשה שליח לדבר מן הדברים שבעולם כו'. הרב משאת בנימין בתשובה סימן צ"ז נסתפק בהא דאמרינן דאין העכו"ם עושה שליח ואינו נעשה שליח אם הוא דוקא עכו"ם לישראל אבל עכו"ם לעכו"ם מצי עביד שליח יע"ש. ועיין בירושלמי פ"ק דתרומות הלכה א' ותמצא שדין זה ליתא אלא שאין העכו"ם בתורת שליחות כלל ועיין ברפ"ו דדמאי. (*א"ה עיין מגן אברהם סימן תמ"ח סק"ג ובספר בית שמואל ס"ס ה' ומהר"ם מינץ בתשובה סימן ה' ועיין בספר חות יאיר סימן מ"ט בדין אמירה לעכו"ם בשבת והש"ך ח"מ סימן רמ"ג ס"ק ה' הביא דברי המ"ב שכתב כן בפשיטות),

הנה מבבלי ע"ז (נג, ב) משמע דיש שליחות וז"ל שם: "אלא מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתיהו דניחא להו בעבודת כוכבים וכי אתו עובדי כוכבים שליחותא דידהו עבדי ה"נ ישראל שזקף לבינה גליא דעתיה דניחא ליה בעבודת כוכבים וכי אתא עובד כוכבים ופלח לה שליחותא דידה קעביד" עיי"ש

(אבל ראה ברכ"י אה"ע ס"ה סקט"ז) "אסור לומר לעכו"ם כו'. עמ"ש בעניותנו בהגהות הרמב"ם פ"י דמלכים דין ו' באורך בס"ד" וז"ל שם טו"ב: "הגהה. רק נותנו לעכו"ם אחר לסרס וכו'. ואפילו אם נותן לשלוחו כתב הרב בית שמואל (ס"ק יט) משם תרומת הדשן (סי' רצט) דאין שליחות לעכו"ם, ושמע מינה אפי' עכו"ם לעכו"ם, ולא כמשאת בנימין סימן צ"ז, דפסק בפשיטות דעכו"ם לעכו"ם יש שליחות. ועיין תשובת רש"ך ס"א סי' קי"ד, פסק נמי כתרומת הדשן. עכ"ל בית שמואל. ומה שדחה סברת הרב משאת בנימין, גם מגן אברהם סי' תמ"ח (ס"ק ד) והרב משנה למלך פ"ב דשלוחין (ה"א) בנו עליו דייק, דבהדיא אמרו בירושלמי ריש פ"ו דדמאי ופ"ק דתרומות (ה"א), דאין עכו"ם עושה שליח לעכו"ם חבירו.

ועלתה על לבי לקיים דברי הרב משאת בנימין, דאשכחן בתלמודין בע"ז דף ג"ן, דאמרינן מדפלחו ישראל לעגל גלי אדעתיהו דניחא להו בע"ז, וכי אתו עכו"ם שליחותא דידהו עבוד. ויקשה בזה, דהא קי"ל אין שליחות לעכו"ם לא אנן לדידהו ולא אינהו לדידן, אלא משמע דסבר תלמודין הפך הירושלמי, דעכו"ם בעכו"ם עושה שליח, כסברת הרב משאת בנימין. והתם כיון דישראל פלחו לעגל נפוק בו בפרק מתורת ישראל, עד שלא עשו תשובה, ודינם כדין עכו"ם, ואף במומר איכא פלוגתא דרבוואתא, וכל שכן ביה זימנא דפלחו לעגל, והו"ל עכו"ם בעכו"ם, ואית ליה שליחות, כסברת הרב משאת בנימין, ואמטו להכי אמרו בגמרינן דשליחותא דידהו עבדי. וכן ישראל שזקף לבנה להשתחוות לה הו"ל מומר, ולדעת מקצת דבוואתא אין לו שליחות, והו"ל עכו"ם בעכו"ם. ומאחר דאשכחן תלמודא דידן דפליג בהא על הירושלמי, קי"ל כתלמודין, כדרגילי רבוואתא קמאי למימר. ולפ"ז נתקיימו דברי הרב משאת בנימין.

וכל זה איננו שוה, דלא משוינן תרי תלמודי חולקים אלא במידי דלית לה פתרי לאשווייהו, אבל הכא מילתא דאתיא בקל ליתובי סוגיית ע"ז דתלמודין, דהא דאמרינן אין שליחות לעכו"ם היינו במידי דבעי שליחות, כגון תרומה וכיוצא, אבל היכא דלא בעי שליחות אהני מעשה עכו"ם, והתם לא בעי שליחות להכי, והא דאמרינן שליחותא דידהו עבדי, לשון מושאל, ולאו מדין שליחות. תדע דאי ממש קאמר מדין שליחות, ניחזי אנן, מאן שויינהו שלוחי, אכן כוונת התלמוד דמדפלחו בעגל ליכא למימר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, דניחא לישראל בהכי, מדפלחו לעגל. ותבנא לדינא דליכא שום הוכחה מתלמודין לסברת הרב משאת בנימין, וא"כ נקיטינן כמפורש בירושלמי, דאף עכו"ם בעכו"ם לא משוי שליח.

בתר דנה זמנים טובא ראתה עיני להרב מחנה אפרים הל' שלוחין סימן י"ד, שהביא הירושלמי הנזכר, וכתב דמגמרינן בע"ז בסוגיא הנז' נראה קצת דנעשה. ע"ש.

וראה ברכ"י שם, פתחי תשובה שם סקי"ג
"אחר לסרסם. עבה"ט מ"ש אין שליחות
לכותי והוא מדברי הבי"ש בשם תה"ד
ומסיים בה וש"מ אפי' כותי לכותי אין
שליחות ולא כמשאת בנימין סי' צ"ז. ועיין
תשובת רש"י סי' א"א סי' קי"ד פסק נמי
כת"ה עכ"ל הבי"ש. ומה שדחה סברת המ"ב
גם המג"א בא"ח סי' תמ"ח והמשנה למלך
פ"ב דשלוחין השיגו עליו דבהדי' אמרו
בירושלמי רפ"ו דדמאי ופ"ק דתרומות דאין
כותי עושה שליחות לכותי חבירו.

ועיין בס' מחנה אפרים הלכות שלוחין סי'
י"ד שהבי' הירושלמי הנ"ל וכתב
דמתלמודין במס' עבודת גילולים דף נ"ג
בהא דאמר מדפלחו ישראל לעגל כו' נראה
קצת דנעשה שליח ע"ש וע' בס' ברי"י אות
ט"ז שהבי' דברי מחנה אפרים אלו וכתב
דגם בת' גינת ורדים א"ח כלל ג' ס"ס ט"ו
קשיתי' הך סוגיא דע"ג הנ"ל והוא ז"ל כתב
ע"ז דליכ' שום הוכחה מתלמודין דהא
דאמרינן אין שליחות לכותי היינו במידי
דבעי שליחות כגון תרומה וכיוצ' כו' והא
דאמרינן שליחות' דידהו עביד לשון מושאל
הוא ולא מדין שליחות רק דל"ל תו אין
אדם אוסר דבר שאינו שלו מאחר דניח' להו
תדע דאלת"ה מאן שוינהו שליח כו'. ומ"מ
מבואר מדבריו דאין זה הדין ברור דמ"ש
הבי"ש דבת' רש"י פסק כה"ד כתב
דהרואה שם יראה דאדרב' סובר כמ"ב
וכ"כ בשמו הכנה"ג בח"מ סי' קפ"ח גם
מהריק"ש בהגהותיו ח"מ סי' קפ"ח והש"ך
בח"מ סי' רמ"ג ובת' חות יאיר סימן מ"ט
סברי כמ"ב דכותי בכותי איתא בשליחות
אבל מהר"ם מינץ סימן ה' והרב ברכת
הזבח בתשובה הובא בתשובת נחלת שבעה
ח"ב סימן ל' נראה שהם מסופקים בדבר
ע"ש"י - דכן הוא דעת כמה פוסקים.

39) וראה עפרא דארעא שם דגם לדעת
החולקים (מג"א שם. ב"ש אה"ע שם
סקי"ט. ועוד. וכ"ה דעת אדה"ז או"ח
סתמ"ח ס"י-יא "אם אותו הנכרי שהוא
מקנה לו חמצו לא משך בעצמו את החמץ
מרשות הישראל אלא צוה לישראל אחר או
לנכרי אחר שיביא לו את החמץ מרשות
הישראל אין זה כלום מפני שאין אומרים

ולדידי אין ראייה מסוגיא הנז' כל עיקר,
כדאמרן. וגם ראיתי להרב גנת ורדים א"ח
כלל ג' סוף סימן ט"ו, דקשיתיה סוגיא ע"ז
דאין שליחות לעכו"ם, ותירץ דשליחות אגב
שיטפא, אי נמי ע"ז חמיר. ואסיק בצ"ע. ולי
נראה כמ"ש, דאגב שיטפא, ולא דוקא,
והוא מוכרח מעצמו כאמור. וגם ראיתי
להרב מגילת ספר לאוין ס"ה דף י"ג ע"ג, כי
לדרכו היה מהלך ופירש בסוגיית ע"ז כמו
שפירשתי, והאריך. ע"ש.

אשובה לי לדברי הרב בית שמואל הנזכר,
שכתב דמהרש"ך סי' הנזכר פליג על הרב
משאת בנימין וסבר כהרב תרומת הדשן.
והרואה דברי מהרש"ך בתשובה הנז' לבבו
יבין הפך דברי הרב בית שמואל, וישפוט
בצדק דהרב מהרש"ך סבר כהרב משאת
בנימין, דעכו"ם בעכו"ם איתיה בשליחות.
וכן ראיתי שכתב הרב כנה"ג בח"מ סימן
קפ"ח, דמהרש"ך כמשאת בנימין. גם
מהריק"ש בהגהותיו ח"מ סי' קפ"ח, והרב
ש"ך ח"מ סימן רמ"ג (ס"ק ה), והרב חוות
יאיר סימן מ"ט, סברי כהרב משאת בנימין.
אבל מהר"ם מינץ סימן ה', והרב ברכת
הזבח בתשובה, הובאה בנחלת שבעה ח"ב
סימן ל"ב, נראה שהם מסופקים בדבר.
ועמ"ש כהונת עולם בהל' רבית סי' קס"ט
דף י"ג ע"ד."

לקו"ש חי"א ע' 147 הערה 56 "וההסברה
בזה י"ל: זה שגילוי דעת מועיל הוא לפי
שאז ה"ה כעין שלוחו, וכדיוק לשון הגמרא
"וכי אתא עכו"ם ופלח לה שליחוחא דידי
קעביד" - אבל אין זה שליחות גמורה דהרי
"אין שליח לדבר עבירה" (וידועה השקו"ט
אם גם בשליח עכו"ם אמרינן כן, ועוד דע"ז
מז' מצות ב"נ היא ושייך בו דברי הרב וכו')
ורוב הפוסקים סוברים (וכן היא דעת
אדה"ז בשלחנו (סי' תמח סעיף יו"ד
ובכ"מ)) דאין שליחות לעכו"ם גם
כשהשליח והמשלח הוא עכו"ם (או מומר)
(ראה יד אברהם שם) - לכן צ"ל הוכחה
מקודם על רצון חזק כו', שאז נעשה אח"כ
כעין שליחות, ולכן צ"ל מעשה דוקא המורה
על תוקף רצונו (עד שעושה מעשה)."

שלוחו של אדם כמותו אלא בישראל
שנעשה שליח לישראל כמו שנתבאר בחו"מ
סי קפ"ח:

**פרשתנו תרסט, א ואילך - "ששניהן בבחי'
בינה כנז' בזהר".**

**המשך וככה תרל"ז פצ"ה "נודע כי סוכה
ותיבת נח ענינם אחד הוא".**

**(42) וראה ד"ה בסוכות תשבו תשל"ו פ"ד
(נדפס בספר המאמרים - מלוקט ח"א ע'
קעז) "וזהו השייכות דסוכה לענין השלום
כמ"ש ופרוש עלינו סוכת שלומך, דמאחר
שסוכה הו"ע המקיף (שלמעלה
מהתחלקות), נמשך מהמקיף דסוכה ענין
השלום, נעשה שלום בין נפה"א לנפה"ב,
וגם שלום בכל הבחינות דנפה"א עצמה . .
ועד שע"י הסוכה נעשה שלום גם בעולם,
וכידוע שסוכה היא בדוגמת תיבת נח, שבה
הי' ענין השלום (דאף שהיו בתיבה כל
החיות יחד, מ"מ לא הריעו ולא השחיתו
זל"ז), ומעין השלום שיהי' לע"ל אשר לא
ירעו ולא ישחיתו גו". ואף שהמקיף דסוכה
הוא בחי' חיצוניות בינה ותיבת נח היא בחי'
פנימיות בינה, ולע"ל יהי' למעלה גם מבחי'
פנימיות בינה כמו שהיא במקומה, אעפ"כ
השלום דבחי' המקיף דסוכה הוא בדוגמת
השלום דלע"ל עיי"ש.**

**(43) ישעי' יא, ט "לאירעו ולא ישחיתו בכל'
הר קדשי כימלאה הארץ דעה אתיה' כמים
לים מכסים".**

**(44) סוכה כז, ב "וחכמים אומרים אף על פי
שאמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב
הראשון בלולבו של חבירו, אבל יוצא ידי
חובתו בסוכתו של חבירו, דכתיב כל האזרח
בישראל ישבו בסוכות, מלמד שכל ישראל
ראויים לישב בסוכה אחת".**

**(45) ראה טז, יג "חג הסכת תעשה לך שבעת
ימים באספך מגרנד ומיקבד".**

**(46) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרמ"א ס"א
(ט"ז שם) "שעשייתה אינה גמר המצוה
שעיקר המצוה כו" וז"ל שם: "העושה
סוכה בין לעצמו שישב בה הוא עצמו בחג
ובין לאחרים שישבו בה בחג אינו מברך על
עשייתו דהיינו שאינו מברך אשר קדשנו
במצותיו וצונו לעשות סוכה כמו שמברכים**

לפיכך אם היה החמץ רב שאי אפשר
להנכרי בעצמו להוציא את כולו מרשות
הישראל קודם הפסח וכן אם אין הנכרי
רוצה להוציאו מרשות הישראל וכן אם אין
החמץ כאן אצל הישראל שיוכל הנכרי
למשכו כגון שהוא בעיר אחרת או על הדרך
צריך להקנותו להנכרי באחד משאר דרכי
הקניה שהן קנין גמור המועיל שלא יוכל
אחד מהן לחזור בו כגון בכל דבר שנהגו
הסוחרים לקנות בו דהיינו על ידי הרושם
שנהגו בקצת מקומות שכשהלוקח רושם על
המקח כדי שיהיה לו סימן ידוע שהוא קנוי
לו קנין גמור או על ידי תקיעת כף או על ידי
נתינת פרוטה במקומות שנוהגין
שכשהלוקח נותן פרוטה למוכר או שמכין
בכפיהן זה על גבי זה נגמר המקח ואין אחד
מהם יכול לחזור בו או על ידי שימסור
הישראל להנכרי את המפתח מן החדר
שהחמץ מונח בתוכו אם הוא במקום
שנוהגין שמסירת המפתח קונה קנין
גמור".

**וראה ברכ"י ופתחי תשובה שם. שד"ח
כללים מערכת א' כלל מי) - י"ל דקודם
מ"ת דהכל בגדר ב"נ כולם שוים דיש
שליחות מאדם לחברו.**

**(40) לקו"ש ח"ט ע' 39 הערה 27 [אוצ"ל 28]
"כי במצוה חיובית, אינה מועלת שליחות
בדרך הפשט [ושאני שחיטת קרבן פסח,
שבה - שלוחו של אדם כמותו (פירש"י בא
יב, ו), כי שם המדובר שיש לו זכות וכו'
(דאין כל חיוב - ע"ד הפשט - על כאו"א.
ואדרבא. וע"ד קיחתו, שאיש אחד לכל
המשפחה)], ובמילא א"א להאב לפטור
עצמו מהחיוב דושנתם ע"י עשיית שליח,
כמו שאינו יכול לפטור עצמו ע"י עשיית
שליח מהחיוב ד"ודברת בס"; "וקשרתם";
"וכתבתם" ועוד הסמוכים ל"ושנתם".**

**(41) ד"ה כי פדה לאדה"ז (סה"מ אתהלך
לאזניא ע' נז. ועם הגהות - באוה"ת**

על עשיית שאר כל המצות לפי שעשייתה אינה גמר המצוה שעיקר המצוה הוא לישוב בה בחג".

רמ"א ושו"ע אדה"ז שם סתרכ"ה "מצוה לתקן הסוכה כו' מצוה הבאה לידו כו'" וז"ל שם: "ולכן צריך כל אדם לכוין בישיבתו בסוכה שיושב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שצונו לישוב בסוכה זכר ליציאת מצרים. ומצוה לתקן הסוכה ולבנותה כולה מיד למחרת יום הכיפורים אחר יציאה מבית הכנסת מצוה הבאה לידו אל יחמיצנה".

וראה פרש"י מכות ח, א וז"ל בגמ' שם: "א"ל ההוא מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים דרשות דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא ליגלי א"ל כיון דאם מצא חטוב (אינו חוטב) לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה"

ד"ה השתא "כי לא מצא חטובה אין החטבה מצוה אלא עשיית הסוכה".

רמב"ם הל' ברכות פי"א ה"ח "כל מצוה שעשיתה היא גמר חיובה מברך בשעת עשיה. וכל מצוה שיש אחר עשיתה צווי אחר אינו מברך אלא בשעה שעושה הצווי האחרון. כיצד. העושה סכה או לולב או שופר או ציצית או תפלין או מזוזה אינו מברך בשעת עשיה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות סכה או לולב או לכתב תפלין מפני שיש אחר עשיתו צווי אחר. ואימתי מברך בשעה שישב בסכה או כשינענע הלולב או כשישמע קול השופר או כשיתעטף בציצית ובשעת לבישת תפלין ובשעת קביעת מזוזה. אבל אם עשה מעקה מברך בשעת עשיה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות מעקה. וכן כל כיוצא בזה". **ועוד.**

(47) ברכות פ"ט ה"ג "העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אשר קידשנו במצותיו וצונו לעשות סוכה. לאחרים לעשות לו סוכה לשמו. נכנס לישוב בה אומר ברוך אשר קידשנו במצותיו וצונו לישוב בסוכה".

וראה לקו"ש חי"ז ע' 188 הערה 56, דגם להבבלי הוי מצוה ולא פליג רק בנוגע לברכה וז"ל שם: "וגם להבבלי דאינו מברך בשעת עשייתו (סוכה מו, א. מנחות מב, ב. ראה תוד"ה ואלו שם (ובכ"מ בראשונים) "וחולק על הש"ס שלנו") י"ל שזהו רק בנוגע לברכה אבל גם לש"ס דילן הוי מצוה - ראה מנחות שם "וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה כגון תפלין כו'" (וראה שם ע"א). וברמב"ם הל' ברכות פי"א ה"ח "כל מצוה שיש אחר עשייתה צווי אחר כו' כגון העושה סוכה או לולב או שופר או ציצית או תפלין או מזוזה", ובשו"ע אדה"ז סי' תרמ"א סי"א בסוכה: "לפי שעשייתה אינה גמר המצוה שעיקר המצוה כו'" (וראה ט"ז שם). ובסי' תרכ"ה (מרמ"א ומג"א שם): "ומצוה לתקן הסוכה ולבנותה כולה כו' מצוה הבאה לידו כו'". וראה מכות ח, א. ובפרש"י ד"ה השתא. ולהעיר מלשון הגמרא (כתובות פו, סע"א) "אבל במצות עשה כגון שאומרין לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו עושה כו'". וראה הערה הבאה".

(48) לא רק לדעת ר"א (סוכה כז, ב) אלא גם להלכה (דעת חכמים שם) - שו"ע אדה"ז סתרל"ז סי"ג "אע"פ שאמרה תורה חג הסוכות תעשה לך לך משלך כלומר שתהא הסוכה שלך ולא של חבריך אעפ"כ יוצא אדם ידי חובתו בסוכה שאולה דכיון שנכנס לה ברשות הרי היא כשלו ולא נאמר לך משלך אלא להוציא את הגזולה ועל דרך שיתבאר וכן יוצא אדם ידי חובתו בסוכה שיש לו שותפות בה עם חבריו אפילו אם נכנס לה שלא ברשות חבריו ואין זה נקרא גזל כיון שעל דעת כן נשתתפו שכל אחד מהם ישתמש בה כרצונו". **ובארוכה - לקו"ש חי"ט ע' 348 ואילך.**

(49) להעיר מכלי יקר פרשתנו ו, כא עה"פ "ואתה קח'לך מכל-מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה" ד"ה קח לך מכל מאכל וגו': לך משמע משלך לא משל אחרים, כדרך משלכם הנאמר בדי מינים כדי שלא יחשוב נח הרי היום או מחר ימותו כולם וממונם כלה סד"א שמותר ליקח משלהם ת"ל קח לך משלך

דמצות שאינן כתובין בתורה . . ונראה דהא דאי' במנחות דמ"ב א' דרב אדא ב"א רמי חוטי ומברך לעשות ציצית והש"ס שקיל וטרי טובא ומקשה מתפלין וסוכה שאין מברכין על עשייתן. ומסיק שאין מברכין אלא על מצוה שנגמר עשייתה. ולכאורה קשה האיך ס"ד דר"א ב"א לברך על כל הכנות ומכשירי מצות א"כ הי' לו לברך על טוית ציצית ג"כ וכדומה. והכי ק' על הירו' שהביאו התו' דס"ל לברך על עשית המצות. ותו ק' למה לא הקשה הש"ס אלא מעשית סוכה ולא מעשית לולב ושופר. אלא ודאי לא עלה עה"ד לברך אלא על הכנה דכתיבא בתורה כמו עשית ציצית דכתיב ועשו להם ציצית. גדילים תעשה לך. ואע"ג שאין זה עיקר וגמר המצוה מכ"מ אחר דכתיבא בלשון מ"ע ס"ל דחייב לברך . . ונראה דמצוה בו יותר מבשלוחו דבהכנה אינו אלא בהכנה המפורשת בתורה כמו הכנה דשבת דכתיב והכינו את אשר יביאו וגו'. והכנה דמצוה דכתיב ושמרתם את המצות וכן הרבה. אבל בהכנה שאינה כתובה בתורה לא שייך מצוה בו כלל. ולמדתי הכי מפרש"י מכות דף ח' בהא דתנן ואשר יבוא את רעהו ביער מה יער רשות אף כל רשות ומקשה ההוא מרבנן לרבא ממאי דבחטיבת עצים דרשות קאי דילמא בחטיבת עצים דסוכה או דמערכה. אמר ליה רבא כיון דאם מצא חטוב אינו חוטב השתא נמי לאו מצוה ופרש"י כי לא מצא חטובה אין החטיבה מצוה אלא עשית הסוכה עכ"ל.

הרי דמחלק רש"י בין חטיבת עצים לגוף מעשה הסוכה. דבגוף מעשה הסוכה ודאי מיחשב מצוה דאפי' מצא עשוי מצוה שיעשה בעצמו משום מצוה בו יותר מבשלוחו. משא"כ חטיבת עצים דאם מצא חטוב ודאי אינו מצוה ה"נ אפי' לא מצא חטוב ג"כ לא מיחשב למצוה שחוטב בעצמו שהרי אפשר להשתדל שיחטוב אחר או להשיג חטובים. ולכאוי' קשה מאי נ"מ בין עשית סוכה לחטיבת עצים והרי זה וזה אינו אלא הכנה למצות ישיבה. אלא ע"כ כמש"כ משום דעשית הסוכה כתיב בתורה חג הסוכות תעשה. משא"כ חטיבת עצים ולא תאמר דהדר ביה רבא מסברא זו כדאי

דווקא, להגדיל הנס אע"פ שכפי הטבע לא יספיק כי אם לך לבד שהרי ודאי לא היה לנח מותרות, מ"מ על צד הנס ישלח ה' את הברכה באסמין והיה לך ולהם לאכלה, וכן עשה לך תיבה וגו'. שבדרך הטבע תכיל אותך לבד ועל צד הנס תחזיק כל הבעלי חיים כמו פילים וראמים.

(50) שו"ע אדה"ז סתרכ"ה מטושו"ע שם.

(51) אמור כג, מג "למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את"בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם".

(52) ועי' בב"ח (וכן משמע בשו"ע אדה"ז) שם שכוונה זו (וכן בציצית ותפלין) היא חלק מקיום המצוה ולא ככוונות שאר המצוות.

(53) להעיר מהעמק שאלה לשאילתות סקס"ט אות א' "דמחייבין ב"י למיעבד מטללתא ומיתב בה ז' יומי דכתיב חג הסכות תעשה. לכאורה פי' למעבד מטללתא היינו ישיבה ונקיט רבינו לישנא דקרא דכתיב תעשה והכי לשון המשנה נדרים פרק ב' קונם סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל. ובגמרא מפרש ע"ז הא דאי' ישיבת סוכה עלי. הרי דישיבה נקיט בלשון עשי'. ומכש"כ לשיטת התו' וסייעתייהו דעיקר מחלוקת אביי ורבא במצות אי ליהנות ניתנו מיירי במצוה שיש בה הנאת הגוף ג"כ. וכמש"כ באריכות בס"י קנ"ד אות ב' וע"כ מיירי דוקא שם בישיבת סוכה דאפשר בישיבה הנאה שהוא מחסה מזרם וממטר וכדומה. וא"כ ע"כ הא דתנן סוכה שאני עושה היינו שאני יושב. אבל קשה לי לפרש משמעות לשון רבינו הכי. דא"כ למאי כפל רבינו דבריו למיעבד ולמיתב. וגם הביא תרי קראי חג הסכות תעשה בסכות תשבו. בשלמא על הכתוב לק"מ הא דכתיב תעשה שהרי אתי לדרשה ולא מן העשוי. אבל רבינו למאי הביא מצות עשיה בסוכה בפני עצמה וישיבה בפני עצמה: אלא נראה ללמוד מלשון רבינו. דאף על גב דעיקר מצות סוכה הוא הישיבה. והעשיה אינה אלא הכנה. מכ"מ יש בה מצוה באשר הכנה זו כתיבא בתורה וחשובה משאר הכנות

שם הדר ביה רבא ואמר לאו מילתא הוא דאמרי ואשר יבא את רעהו ביער מהיער דאי בעי עייל ואי בעי לא עייל ואי ס"ד מצוה לא סגי דלא עייל משמע דחזר ביה רבא וס"ל דודאי מצוה לילך בעצמו ליער לחטוב עצים. הרי להיפך דבכל הכנות מצוה בו יותר מבשלוחו" עיי"ש בארוכה.

(54) להעיר משו"ע אדה"ז שם (סת"רמ"א) "ואם עושה אותה לאחרים הי' ראוי שבעל הסוכה שישב בה בחג יברך שהחיינו בשעת עשייתה כו"י."

(55) סוכה שם.

(56) שו"ע אדה"ז שם (סי' תרלז). וראה לקו"ש שם.

(57) ח"א סז, ב ואילך "מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מן התיבה וראה את העולם חרב והתחיל לבכות לפניו ואמר רבונו של עולם נקראת רחום היה לך לרחם על בריותך וכו'. השיבו הקדוש ברוך הוא ואמר. רעיא שטייא, השתא אמרת דא, למה לא אמרת בשעתא דאמרית לך, כי אותך ראיתי צדיק לפני וגוי'. ואחר כך, הנני מביא את המבול מים. ואחר כך, עשה לך תיבת עצי גופר. כל האי אתעכבית ואמרית לך בגין דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין שמעתא דתשתזיב בתיבותא לא עאל בלבך למבעי רחמין על ישובא דעלמא ועבדת תיבותא ואשתזיבת וכען דאתאביד עלמא פתחת פומך למללא קדמי בעיין ותחנונים. כיון דחזא נח כך, אקריב קרבנין ועלוון דכתיב (בראשית ח': כ') ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור וגוי'. אמר רבי יוחנן בא וראה מה בין צדיקים שהיו להם לישראל אחר נח ובין נח, נח לא הגין על דורו ולא התפלל עליהם כאברהם, דכיון דאמר קודשא בריך הוא לאברהם (בראשית י"ח: כ"ג) זעקת סדום ועמורה כי רבה מיד ויגש אברהם ויאמר וגוי' והרבה תחנונים לפני הקדוש ברוך הוא עד ששאל שאם ימצא עשרה צדיקים שיכפר לכל המקום בעבורם, וחשב אברהם שהיו בעיר עם לוט ואשתו ובנותיו עשרה צדיקים ולפיכך לא התפלל" עיי"ש בארוכה. **רנד, ב.**

ח"ג יד, ב ואילך "מנא לן. ממשא. דאמר ליה קודשא בריך הוא, חבו ישראל, (שמות לב) עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו וגוי' תו אמר ליה, הרף ממני ואשמידם וגוי', בהאי שעתא אמר משה אי בגין יקרא דידי ישתצון ישראל מעלמא, טב לי מותא, ולא יימרון דשביקנא האי דכולי עלמא, בגין יקרא דילי. מיד ויחל משה את פני יי אלקיו. ואושיט גרמיה למיתה בכמה אתרי בגיניהון דישראל, דכתיב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך וגוי'. ותאנא, לא זז משה מתמן, עד דמחל קודשא בריך הוא לישראל, הדא הוא דכתיב וינחם יי על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. וכתוב (במדבר יד) ויאמר ה' סלחתי כדברך. ואלו בנח כתיב, (בראשית ו': י"ג) ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגוי'. אמר ליה נח, ולי מה את עביד. אמר ליה והקימותי את בריתי אתך וגוי' עשה לך תיבת עצי גפר. ולא בעא רחמי על עלמא, ונחיתו מיא, ואובידו בני עלמא, ובגין כך מי נח כתיב. מי נח ודאי, דביה הוון תליין, דלא בעא רחמי על עלמא" עיי"ש בארוכה.

(58) הפטורת פרשתנו - ישעי' נד, ט "כימי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מינח עוד עלהארץ כן נשבעתי מקצף עליך ומגער" בד"י.

וראה תו"א ר"פ נח "והנה בחי' מים רבים הנ"ל נקי' מי נח וכמ"ש (ישעי' נד) אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצף עליך ומגער בד' (עיין בספר עיר גבורים) כי הנה נח הוא נייחא דרוחא שהוא בחינת שביתה כאדם השובת ממלאכתו. וכמ"ש וישבת ביום השביעי ותרגומו ונח ביומא שביעאה כו'. ומ"ש נח ב"פ הם נייחא דעילאי ונייחא דתתאי שהוא בחי' שבת תתאה ושבת עילאה שיהיה לעתיד שנקי' יום שכולו שבת משא"כ שבת תתאה אינו כולו שבת כאשר יתבאר" עיי"ש. **אוה"ת שם סא, א ואילך. תרכב, א ואילך.**

(50) תשא לב, לב "ועתה אס'תשא חטאתם ואס'אין מחני נא מספרך אשר כתבת"י.

60) סנהדרין שם. ומדרשים ופרש"י הנ"ל. וגם בזהר שם ח"א טה, א.

61) סה"מ ה'ת"ש ע' 29 "וכדאי במדרש עד אברהם הי' העולם מתנהג באפילה באברהם התחיל להאיר דעד אברהם הי' ג"כ צדיקים גדולים כמו חנוך דכתיב בי' ויתהלך חנוך את האלקים ומשותלח אשר לכבודו דחה הקב"ה את המבול לזמן אחר, ונח כתיב בי' צדיק תמים ומצא חן בעיני ה' ומ"מ הי' אפילה בעולם, ועם היותם צדיקים גדולים אבל הכל הי' בשביל עצמם ובעולם לא עשו, ואפילו נח הנה לא זו בלבד שלא ביקש רחמים על דורו, אלא אף גם לא נתן עצמו למצוא דרכים ועצות שיפעול עליהם לעשות תשובה ובמאה ועשרים שנה שבנה את התיבה הנה לא נתן עצמו על זה אשר תוכחתו והתראותיו יפעלו עליהם לעוררם לתשובה בחרטה על העבר ובקבלה טובה על להבא, כמו שעשו אברהם ומשה שמסרו נפשם על זה, אלא אם מי שהוא שאל אותו למה הוא בונה את התיבה הגיד לו שעתיד הקב"ה להביא מבול על הארץ למחות את האדם מפני רוע מעלליהם, ועם זה הנה לא זו בלבד שלא לימד אותם לדעת את ה' להבינם ולהסבירם שהוא ית' ברא את העולם מלא דבר לדבר והוא ית' בורא יחיד מנהיג את העולם ומשגיח על כל נברא ונברא בהשגחה פרטית אשר זהו חיותו ומזמין לו כל צרכיו הנה לא זו בלבד אשר לא לימד אותם אלא אף גם לא הוכיח אותם ולא בקש עליהם רחמים" עיי"ש בארוכה.

*61) בהנ"ל - ראה גם לקמן ע' 89 ואילך.

62) שהרי אז יצאו מכלל ב"נ כו'. וראה נזיר סא, ריש ע"ב "אלא במי שמוזהר על כיבוד אביו מי כתיב כבוד אביך גבי נזיר אלא אמר קרא לאביו ולאמו לא יטמא במי שיש לו טומאה יצא גוי שאין לו טומאה מנלן דלית להו טומאה דאמר קרא ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל במי שיש לו קהל יצא זה שאין לו קהל".

צפע"נ מהד"ת יג, ב "ועיי' סנהדרין דל"ט ע"ב כשהוא משקה את כולו ור"ל אם שייך גדר השגחה פרטיית גבי בן נח ועיי' סוכה דנ"ה ע"ב דקרבנות החג בשביל בני נח, ור"ל דגשמים גם בשבילם ובהם לא שייך גדר כללי דאין ציבור בהם כמבואר בנזיר דס"א ע"ב ועיי' בתוספות ישנים יומא דנ"א ע"ב ולכך נקט המשנה בר"ה דט"ז ע"א ובחג נדוניי על המים ולא קאמר לשון כללי נידון כמו ברישא משום דגבי בני נח הם כולם פרטים" עיי"ש.

עה"ת פרשתנו ע' מ "מאלה נפרדו איי הגוים וגו', כי כ"כ בסוף מגילת אסתר כי אין קנין [לגבין] ב"נ באיי הים, כי לא שייך בהם גדר צירוף" עיי"ש בארוכה.

וראה בגליון המו"נ בצפע"נ דברים (ע' תז) "ואח"כ בשעת מ"ת חזרו ונעשו מהפרטים כלל אחד" וז"ל שם: "הנה באמת למה זה אמר על אופנים, אך כך, דאגי הארכתי בזה בדרוש במה דפליגי תנאי במכילתא אם משה שבנה מזבחות י"ב אבנים ליי"ב שבטים וחכמים ס"ל דעשה י"ב מזבחות כל אחת מן י"ב אבן, ור"ל דפליגי אם השבטים כנעשו מרבים בעלמא, או הכלל נחלקו לפרטים ובתחלה הוה שם כולם מציאות אחת רק נחלקו לפרטים, אבל כל פרט נכלל מכולם ואח"כ בשעת מתן תורה חזרו ונעשו מהפרטים כלל אחד, וזה הגדר דחיות הוה כולם כלל וכולם מראה אחת רק נחלקים לפרטים" עיי"ש.

וראה צפע"נ מהד"ת צ, ב "והגדר בגדר ציבור מציאת תוארי לא חל רק על ישראל לאחר מ"ת ורק כשהן בא"י ועיי' נזיר דס"א ע"ב דגבי ב"נ ליכא גדר קהל ולכך אף מרע"ה בתקנה שתיקן כיון שלא נכנס לא"י לא הי' יכול לגזור לדורות ולכך לא גזר רק לדורו" עיי"ש.

63) ראה סנהדרין מג, ב "ועד השתא מאי טעמא לא איענוש א"ר יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון לפי שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, כתנאי (דברים כט, כח) הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה

נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה" עיי"ש.

ובפרש"י שם ד"ה והנגלות לנו: קולר תלוי בצואר כולנו ואי לאו נקודה הוה אמינא כך היא המדה לעולם באתה הנקודה לדרוש דאין מדה זו נוהגת לפוטרנו מן הנסתרות אלא עד שעברו את הירדן והיה לו לנקוד את הנקודה הזאת על לה' אלקינו ללמד שלא עד עולם הן לה' אלקינו אבל לאו אורח ארעא לנקוד את השם ונקוד על לנו ולבנינו לומר שאין כאן מקומו ממש אלא למעלה מן הנגלות נמי ניתן לדרוש כך הנסתרות לה' אלקינו ולנו ולבנינו שאף אנו נענשים ומיהו אי הוה כתיב ליה הכי הוה משמע דאף קודם שעברו את הירדן נמי להכי פלגינהו ונקד לומר דלכאן ולכאן הוא נדרש ולומר לך דעד השתא בסוף ארבעים שנה שנאמר להם מקרא זה בערבות מואב לא היו הנסתרות אלא לה' אלקינו אבל מכאן ואילך הם אף לנו ולבנינו ונקודה דעי"ן שבעד לחלק באתה דלא תימא מעולם ועד עולם אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהוג עד עולם.

פרש"י נצבים כט, כח "הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות

את כל דברי התורה הזאת" ד"ה הנסתרת לה' אלקינו: ואם תאמרו מה בידנו לעשות? אתה מעניש את הרבים על הרהורי היחיד, שנאמר "פן יש בכם איש וגו'", ואחר כך "וראו את מכות הארץ ההוא", והלא אין אדם יודע טמונותיו של חברו אין אני מעניש אתכם על הנסתרות, שהן לה' אלקינו, והוא יפרע מאותו יחיד, אבל "הנגלות לנו ולבנינו" לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם יענשו הרבים. נקוד על לנו ולבנינו לדרש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן, משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה.

64 שו"ת צפע"נ (ווארשא) סקמ"ג אות ב "ואף דבמכילתא אמר שם דגבי יוסף השביע, ואח"כ האבות השביע לבנים זה רק קודם שנכנסו ישראל לגדר ציבור וקהל ועי' נזיר ס"א ע"ב אבל אח"כ וגם אחר שנכנסו לא"י נעשו ציבור ונעשו מציאות אחת נצחית, וכן הגדר בסנהדרין" עיי"ש בארוכה. **מהד"ת שם.**

65 ראה לקו"ש חי"ט שם, וש"נ.

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com